АНОТАЦІЇ

Адаменко Олена

Аналіз семантичного спектра назв публікацій і дисертацій з проблем дидактики другої половини XX століття

У статті подано результати наукового аналізу семантичного спектра назв статей, книг і дисертацій з проблем дидактики, опублікованих або захищених в Україні в другій половини XX століття. Виокремлено основні напрями дидактичних досліджень окресленого періоду.

***Ключові слова**: дидактика, термін, семантичний спектр назв, групи дидактичних понять.*

В статье представлены результаты наукометрического анализа семантического спектра названий статей, книг и дисертаций по проблемам дидактики, опубликованных или защищенных в Украине во второй половине XX столетия. Выделены основные направления дидактических исследований очерченного периода.

***Ключевые слова**: дидактика, термин, семантический спектр названий, группы дидактических понятий.*

In the article the results of scientific-metric (metrical) analysis of the semantic spectrum of the titles of articles, books, dissertations about the didactics problems which were published or defended in Ukraine in the second half of the XXth century are given. Main directions of didactics researches of the describing period are distinguished.

Key words: didactics, term, semantic spectrum of the titles, groups of didactic terms.

Бєлан Ганна

Особливості розгляду педагогічної персоналії у радянському дискурсі

Стаття присвячена аналізу доцільності використання педагогічної біографії в історико-педагогічному дослідженні. Автором розглянуто специфічні підходи до вивчення педагогічної персоналії у радянську епоху. Узагальнено основні дослідження світоглядних позицій, ідей, етапів життєдіяльності представників культурно-освітнього руху XIX століття, що опубліковані у XX столітті.

***Ключові слова**: біографічний підхід, історико-педагогічний процес, культурно-освітній рух, педагогічна думка, просвітник, ідеологема.*

Статья посвящена анализу целесообразности использования педагогической биографии в историко-педагогическом исследовании. Автор рассматривает также специфику подходов при изучении педагогической персоналии в советскую эпоху. Обобщено основные исследования мировоззренческих позиций, идей, этапов жизнедеятельности представителей культурно-образовательного движения, XIX века, которые опубликованы в XX веке.

***Ключевые слова**: биографический подход, историко-педагогический процесс, культурно-образовательное движение, педагогическая мысль, просветитель, идеологема.*

The article is devoted to the analysis of pedagogical biography using in historical and pedagogical researches.The specific features of the pedagogical personality's scientific investigation at the Soviet epoch are under analyses in the article. Basic researches of positions, ideas, stages of vital activity representatives of cultural and educational movement of XX century that are published in XX century are generalized.

Key words: biographical approach, pedagogical process, educational movement, pedagogical thought, enlightener, ideology.

Бондаренко Галина

Зародження реальної освіти в контексті розвитку шкільництва у першій половині XIX століття

У статті здійснено аналіз розвитку шкільної освіти у першій половині XIX ст., зокрема, охарактеризовано передумови появи і розвитку реальної освіти. Представлено основні фактори та протиріччя розвитку шкільної освіти окресленого періоду. Проаналізовано погляди і ставлення керівників освітніх закладів до стану освіти.

***Ключові слова**: розвиток шкільництва, реальна освіта, гімназія.*

В статье осуществлен анализ развития школьного образования в первой половине XIX ст., в частности, охарактеризованы предпосылки появления и развития реального образования. Представлены основные факторы и противоречия развития школьного образования очерченного периода. Проанализированы взгляды и отношения руководителей образовательных заведений к состоянию образования.

***Ключевые слова**: развитие школьного образования, реальное образование, гимназия.*

The analysis of school education development in the first half of XX century is made in the article, especially preconditions of emergence and real education development are characterized. Main factors and contradictions of school education development of this period are presented.

Key words: development of schooling, real education, gymnasia.

Бондаренко Тетяна

Розвиток краєзнавства в період радянської доби

У статті аналізуються розвиток краєзнавства в Україні за радянських часів. Представлено історичні передумови розвитку краєзнавства та узагальнено його основні етапи. Окреслено особливості діяльності основних соціальних інститутів краєзнавства досліджуваного періоду.

***Ключові слова**: краєзнавство, виробниче краєзнавство, радянське минуле, радянське краєзнавство, освіта, краєзнавча тематика.*

В статье анализируется развитие краеведения в Украине в советское время. Представлены исторические предпосылки развития краеведения и обобщены его основные этапы. Очерчены особенности деятельности основных социальных институтов краеведения исследуемого периода.

***Ключевые слова**: краеведение, производственное краеведение, советское прошлое, советское краеведение, образование, краеведческая тематика.*

Regional ethnography development in Ukraine in the Soviet times is analysed in the article. Historical preconditions of regional ethnography development are presented and its main stages are generalized. The peculiarities of basic social regional ethnography institutes of the investigated period are distinguished.

Key words: regional ethnography, industrial ethnography, Soviet past, education, regional ethnography thematic.

Бричок Світлана

Інноваційні підходи до вивчення спадщини В. Сухомлинського та О. Захаренка в курсі «Історія педагогіки»

Статтю присвячено аналізу особливостей інноваційних підходів до вивчення персоналій у курсі «Історія педагогіки» студентами педагогічних спеціальностей вищого навчального закладу. Запропоновано форми та методи презентування студентам навчального матеріалу, які сприяють вивченню спадщини відомих педагогів, а також розвитку їх фахової зорієнтованості та професійної спрямованості.

***Ключові слова**: інноваційний підхід, історія педагогіки, педагогічна спадщина, викладач, студент.*

Статья посвящена анализу особенностей инновационных подходов к изучению персоналий в курсе «История педагогики» студентами педагогических специальностей высшего учебного заведения. Предложены формы и методы презентации студентам учебного материала, которые способствуют изучению наследия известных педагогов, а также развитию их, профессиональной ориентации и профессиональной направленности.

***Ключевые слова**: инновационный подход, история педагогики, педагогическое наследство, преподаватель, студент.*

The article is devoted to the analysis of features of the innovative approach to the study of personalias in a course «History of pedagogics» by the students of pedagogical specialities of higher educational

establishment. Forms and methods of presenting educational material to students who assist to famous teachers' inheritance studying and the development of their professional direction.

Key words: innovative approach, history of pedagogics, pedagogical inheritance, teacher, student.

Войтова Людмила

Історіографія дослідження розвитку шкільного краєзнавства у загальноосвітніх навчальних закладах України (20–30-ті **роки XX століття**)

У статті з'ясовано стан дослідженості проблеми та проаналізовано історіографію з розвитку шкільного краєзнавства у загальноосвітніх навчальних закладах України у 20–30-х роках XX століття. Представлено періоди досліджень науковцями питань розвитку шкільного краєзнавства у загальноосвітніх навчальних закладах окресленого періоду та охарактеризовано їх.

***Ключові слова**: шкільне краєзнавство, краєзнавча робота, навчально-виховний процес, загальноосвітні навчальні заклади.*

В статье выяснено состояние исследованости проблемы и проанализировано историографию развития школьного краеведения в общеобразовательных учебных заведениях Украины в 20–30-х годах XX столетие. Представлены периоды исследований научными работниками вопросов развития школьного краеведения в общеобразовательных учебных заведениях очерченного периода и охарактеризованы они.

***Ключевые слова**: школьное краеведение, краеведческая работа, учебно-воспитательный процесс, общеобразовательные учебные заведения.*

The situation of problem researching and the historiography of school ethnology development in educational establishments of Ukraine in 20–30 years of XX century are analyzed in the article.Periods of scientists' research in the behalf of school ethnology development in the educational establishments of describing period are presented and characterized.

Key words: school ethnology, ethnology work, teaching and educational work, educational establishments.

Зайченко Іван

Дещо про дослідження проблем дошкільної освіти в сучасній українській педагогічній науці

У статті здійснено аналіз стану висвітлення теорії і практики українського суспільного дошкільного виховання в науковій педагогічній літературі. Представлено результати історико-педагогічних досліджень відомих науковців щодо окресленої проблеми та визначені перспективи подальших розвідок.

***Ключові слова**: Україна, дошкільна освіта, дошкільне виховання, історія, наукові дослідження.*

Осуществленна попытка анализа состояния освещения теории и практики украинского общественного дошкольного воспитания в научной педагогической литературе. Представлены результаты историко-педагогических исследований известных научных работников относительно очерченной проблемы и определены перспективы последующих разведок.

***Ключевые слова**: Украина, дошкольное образование, дошкольное воспитание, история, научные исследования.*

An attempt to analyze the condition of covering the theory and practice of Ukrainian social pre-school education in scientific pedagogical publications was made. The results of historical and pedagogical researches of famous scientists concerning describing problem are presented and perspectives of the next observations are determined.

Key words: Ukraine, pre-school education, pre-school upbringing, history, scientific research.

Кірдан Олена

Роль попечителя Київського учбового округу в управлінні університетом Св. Володимира (1832–1839 **рр.**)

У статті проаналізовано організаційні засади, теорію та практику управлінської діяльності попечителя Київського учбового округу в 1832–1839 рр. На основі аналізу нормативних документів, проаналізовано передумови виникнення учбових округів у Російській імперії. Автором досліджено функції та обов'язки попечителя, окреслено його місце та роль у структурі управління Київського університету Св. Володимира, охарактеризовано зміст діяльності Є. Ф. фон Брадке на посаді попечителя.

***Ключові слова**: попечитель, учбовий округ, управління.*

В статье проанализированы организационные предпосылки, теория и практика управленческой деятельности попечителя Киевского учебного округа в 1832–1839 гг. На основании анализа нормативных документов, проанализированы предпосылки основания учебных округов в Российской империи. Автором исследованы функции и обязанности попечителя, определена его роль в структуре управления Киевским университетом Св. Владимира, охарактеризировано содержание деятельности Э. Ф. фон Брадке на должности попечителя.

***Ключевые слова**: попечитель, учебный округ, управление.*

Organizing bases, theory and practice of curator's governing activity of Kyiv educational district in 1832–1863 years were analyzed in the article. On the base of analyzing normative documents, prerequisites of arising educational districts in Russian Empire were analyzed. The author investigated the curator's functions and duties, described his place and role in the structure of governing St.Volodymyr Kyiv University, characterized the content of E. F. fon Bradke activity on the curator's position.

Key words: a curator, educational district, governing.

Ковальчук Геннадій

Г. Кершенштейнер про роль продуктивної праці у вихованні особистості школяра

У статті аналізуються погляди Г. Кершенштейнера про роль продуктивної праці у структурі формування особистості школяра. Автором здійснена спроба показати сучасність педагогічної концепції педагога-реформатора, яка побудована на засадах наближення школи до завдань практичного життя і була новим поглядом на завдання освітніх закладів щодо місця і значення трудової підготовки учнів у навчально-виховному процесі.

***Ключові слова**: продуктивна праця, ручна праця, трудове навчання, трудова школа, трудове виховання, виховання особистості, масова школа, реформаторська педагогіка.*

В статье анализируются взгляды Г. Кершенштейнера о роли производительного труда в структуре формирования личности школьника. Автором осуществлена попытка показать современность педагогической концепции педагога-реформатора, которая построена на принципах приближения школы к заданиям практической жизни и была новым взглядом на задание образовательных заведений относительно места и значения трудовой подготовки учеников в учебно-воспитательном процессе.

***Ключевые слова**: производительный труд, ручной труд, трудовое обучение, трудовая школа, трудовое воспитание, воспитание личности, массовая школа, реформаторская педагогика.*

Ideas of G. Kershenshteiner about the role of efficient work in the structure of forming a pupil's personality are analyzed in the article. The author made an attempt to display the present time of pedagogical concept of the pedagogue-reformer which is based on the grounds of approaching of school to the tasks of practical life, and was a new opinion on the targets of educational institutions as for place and sense of labor training of pupils during educational-training process.

Key words: efficient work, manual work, labor training, labor school, labor education, personality training, mass school, reformative pedagogics.

Кочубей Тетяна

Григорій Сковорода: радянська доба і сучасність

У статті розглядаються педагогічні погляди українського філософа, просвітника і педагога XVIII ст. Григорія Савовича Сковороди. Автор акцентує увагу на особливостях висвітлення їх у

науковій літературі радянського та сучасного періодів розвитку української педагогічної думки.

***Ключові слова**: Г. С. Сковорода, педагогічні погляди, радянський та сучасний періоди.*

В статье рассматриваются педагогические взгляды украинского философа, просветителя и педагога XVIII в. Григория Савовича Сковороды. Автор акцентирует внимание на особенностях их отражения в научной литературе советского и современного периодов развития украинской педагогической мысли.

***Ключевые слова**: Г. С. Сковорода, педагогические взгляды, советский и современный периоды развития украинской педагогической мысли.*

Pedagogical view of the Ukrainian philosopher, enlightener and teacher of the XVIII century Grygoriy Savovych Skovoroda is examined in the article. The author pays attention to the peculiarities of its presentation in scientific literature of Soviet and modern periods of development of Ukrainian pedagogical thought.

Key words: G. S. Skovoroda, pedagogical view, Soviet and modern periods.

Кравченко Тетяна

Радянська педагогіка другої половини XX століття про статеве виховання школярів

Стаття присвячена актуальній проблемі статевого виховання школярів. Автором розглянуто основні теоретичні положення статевого виховання підростаючого покоління у контексті вітчизняної педагогічної науки другої половини XX століття.

***Ключові слова**: вітчизняна педагогічна наука, радянські вчені, статеве виховання школярів.*

Статья посвящена актуальной проблеме полового воспитания школьников. Автор рассмотрел основные теоретические аспекты полового воспитания молодежи в контексте отечественной педагогической науки второй половины XX века.

***Ключевые слова**: отечественная педагогическая наука, советские ученые, половое воспитание школьников.*

The article represents a problem of pupil's sexual education. The author examined the basical theoretical aspects of sexual education of growing generation in the native pedagogics of second half of XX century.

Key words: native pedagogics, soviet scientists, pupil's sexual education.

Куліш Тетяна

Українізація шкільної освіти в період національного відродження 20-х років XX ст.: причини, проблеми, шляхи реалізації

У статті висвітлено хід українізації шкільної освіти в 1920-х – на початку 1930-х рр. На підставі аналізу архівних та літературних джерел визначено основні причини, проблеми, напрями та засоби проведення українізації шкільництва. Наведено важливий матеріал, ща дозволяє розширити уявлення про характер проведення українізації шкільної освіти в зазначений період.

***Ключові слова**: коренізація, українізація, національна політика, шкільна освіта, українська мова.*

В статье освещен ход проведения украинизации школьного образования в 1920-х – в начале 1930-х годов. На основании анализа архивных и литературных источников определены основные причины, проблемы и средства проведения украинизации школьного образования. Приведен важный материал, который позволяет расширить представление о характере проведения украинизации школьного образования в исследуемый период.

***Ключевые слова**: коренизация, украинизация, национальная политика, школьное образование, украинский язык.*

The process of school education Ukrainization in the 1920th – the beginning of 1930th are enlightened in the article. On the strength of wide range of sources the main reasons, problems, directions

and means of holding the school education Ukrainization are defined. The important material is put, which allows widening the idea about the character of holding the school education Ukrainization in the mentioned period.

Key words: Korenizatsiia (Indigenization), Ukrainization, national policy, school education, Ukrainian language.

Литньова Тамара

Періодизація історії розвитку змісту загальної середньої освіти (30-ті рр. **XX ст**. – **початок XXI ст**.)

У статті конкретизовано етапи розвитку змісту загальної середньої освіти починаючи з 30-х рр. XX до початку XXI століття. Окреслено передумови розвитку змісту загальної середньої освіти у виокремлені періоди та визначено тенденції побудови змісту освіти на кожному з етапів.

***Ключові слова**: періодизація, зміст освіти, етапи розвитку змісту освіти, освітня парадигма, тенденція розвитку змісту освіти.*

В статье конкретизированы этапы развития содержания общего среднего образования, начиная с 30-х гг. XX до начала XXI века. Очерченны предпосылки развития содержания общего среднего образования в выделенные периоды и определены тенденции построения содержания образования на каждом из этапов.

***Ключевые слова**: периодизация, содержание образования, этапы развития содержания образования, образовательная парадигма, тенденция развития содержания образования.*

The article considers the stages of the development of the general secondary education contents within the period of the 1930's – the beginning of the XXI-st century. Preconditions of the general secondary educational developmtent in the determined periods and the tendencies of forming school education contests at each of the outlinid stages are defined.

Key words: periodization, the contents of education, the stages of the education contents development, educational paradigm, the tendency of the education contents development.

Майструк Ольга

Науково-просвітницькі ідеї В. Н. Каразіна та їх оцінка з боку радянських дослідників

У статті висвітлено та проаналізовано науково-просвітницькі ідеї В. Н. Каразіна. Охарактеризовано основні етапи дослідження спадщини просвітника в радянський період. Представленого найвагоміші науково-історичні праці, що розкривають педагогічні погляди, освітянську та просвітницьку діяльність В. Н. Каразіна.

***Ключові слова**: радянський період, науково-просвітницькі ідеї В. Н. Каразіна, марксистсько-ленінська ідеологія.*

В статье отражены и проанализированы научно-просветительские идеи В. Н. Каразина. Охарактеризованы основные этапы исследования наследия просветителя в советский период. Представленны самые весомые научно-исторические труды, которые раскрывают педагогические взгляды, педагогическую и просветительскую деятельность В. Н. Каразина.

***Ключевые слова**: советский период, научно-просветительские идеи В. Каразина, марксистско-ленинская идеология.*

Scientific and educational ideas of V. N. Karazin are described and analyzed in the article. Basic stages of the educator's inheritance research in the Soviet period are characterized. Weighty scientific and historical works are presented that open pedagogical views, educational activity of V. N. Karazin.

Key words: the period of the Soviet period, scientific and educational ideas of V. N. Karazin, the ideology of Marxism and Leninism.

Мушка Оксана

Дискусія між Наркомосом УСРР і Наркомосом РСФРР щодо розвитку шкільної освіти: **історіографія дослідження** (1920 **р**. – **поч**. 30-**х рр**. **XX ст**.)

У статті аналізується історіографія проблеми дискусії між Народним комісаріатом освіти УСРР і Народним комісаріатом освіти РСФРР про розвиток шкільної освіти у 1920 р. – на поч. 30-х рр. XX ст. Окреслено періоди дослідження даної дискусії та проаналізовано історико-педагогічні праці, що розкривають основні аспекти досліджуваної проблеми.

***Ключові слова**: шкільна освіта, дискусія, Народний Комісаріат освіти, історіографія.*

В статье анализируется историография проблемы дискуссии Народного комиссариата образования УССР и Народного комиссариата образования РСФСР о развитии школьного образования в 1920 г. – нач. 30-х гг. XX в. в разные периоды развития историко-педагогической мысли.

***Ключевые слова**: школьное образование, дискуссия, Народный Комиссариат образования, историография.*

The article examines the historiography of the problem discussion between the People's Commissariat of Education of USSR and the People's Commissariat of Education of the RSFSR on the development of school education in 1920 – the beginning of 30-ies of twentieth century. The periods of this discussion research are outlined, historical and pedagogical works which discover basic aspects of researching problem are analysed.

Key words: school education, discussion, People's Commisariat of education, historiography.

Хміль Наталія

Періодизація розвитку засобів наукової комунікації в педагогічній науці в Україні в другій половині XX століття

У статті запропоновано й обґрунтовано періодизацію розвитку засобів наукової комунікації у педагогічній науці в Україні у другій половині XX століття. Зокрема, виділено такі етапи: перший етап – (1950 рік – до кінця 80-х рр. XX ст.) – етап поступового розвитку засобів наукової комунікації в педагогічній науці в Україні в руслі радянських традицій інформаційного обміну в науці; другий етап – (початок 90-х рр. XX ст. – початок XXI ст.) – етап бурхливого розвитку засобів наукової комунікації в педагогічній науці в Україні та їх поступової інтеграції у світову систему наукової комунікації.

Запропонована періодизація, на думку автора, допоможе ефективніше організувати дослідження проблем функціонування засобів наукової комунікації у педагогічній науці, передбачити й прогнозувати тенденції її розвитку.

***Ключові слова**: періодизація, педагогічна наука, розвиток, засоби наукової комунікації.*

В статье предложена и обоснована периодизация развития средств научной коммуникации в педагогической науке в Украине во второй половине XX века. В частности, выделены такие этапы: первый этап – (1950 год – до конца 80-х гг. XX ст.) этап постепенного развития средств научной коммуникации в педагогической науке в Украине в русле советских традиций информационного обмена в науке; второй этап – (начало 90-х гг. XX ст. – начало XXI ст.) этап бурного развития средств научной коммуникации в педагогической науке в Украине и их постепенной интеграции в мировую систему научной коммуникации.

Предложеная периодизация, по мнению автора, поможет эффективнее организовать исследование проблем функционирования средств научной коммуникации в педагогической науке, предусмотреть и прогнозировать тенденции ее развития.

***Ключевые слова**: периодизация, педагогическая наука, развитие, средства научной коммуникации.*

In particular, such stages are outlined: the first stage – (1950 year – till the end of 80's of XX century) – stage of evolutional development of scientific communication means in the pedagogical thought in Ukraine in the direction of Soviet traditions of informational exchange in science; the second stage – (the beginning of 90's of XXI-st century) – stage of rapid development of scientific communication means in the pedagogical science in Ukraine and their evolutional integration into the world system of scientific communication.

To the author's point of view suggested periodization will help to organize the research of problem functioning of scientific communication means in the pedagogical science more effectively, to predict

tendencies of its development.

Key words: periodization, pedagogical science, development, means of scientific communication.